

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ ΣΟΦΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

Evlogi Georgiev 103, Sofia 1504, Bulgaria,
Τηλ.: (003592) 9447959, 9447790, Fax: (003592) 9505375
E-mail: ecocom-sofia@mfa.gr
Web: www.agora.mfa.gr/bg60

**ΑΠΡΙΛΙΟΣ
2015**

**ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ
ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ**

Ιωάννης Μαρούτσος, Γραμματέας ΟΕΥ Β'
Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών
Υποθέσεων Σόφιας

1. Σύνοψη

- Η βουλγαρική φαρμακευτική αγορά, αν και μικρή, αναπτύσσεται ταχέως, υπερβαίνοντας το ρυθμό ανάπτυξης της φαρμακευτικής αγοράς γειτονικών κρατών, όπως της Ρουμανίας και της Σερβίας. Σημαντικές πολυεθνικές έχουν εγκατασταθεί στη χώρα, παράγοντας, κυρίως, γενόσημα, τα οποία έχουν κερδίσει σημαντικότερο μερίδιο της εγχώριας κατανάλωσης, ενώ οι μελλοντικές προοπτικές του κλάδου κρίνονται θετικές.
- Ενδιαφέρουσα είναι και η πορεία της τοπικής αγοράς φαρμακείων, με τους ιδιοκτήτες τους να καταβάλλουν προσπάθειες διαφοροποίησης των πωλούμενων προϊόντων (εντάσσοντας σε αυτά καλλυντικά και συμπληρώματα διατροφής), αλλά να αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα στη σχέση τους με το υποχρηματοδοτούμενο κρατικό Ταμείο Υγείας.
- Τα τελευταία χρόνια ανελήφθη μια σειρά νομοθετικών πρωτοβουλιών για τον εξορθολογισμό των διαδικασιών αδειοδότησης των φαρμακευτικών σκευασμάτων και ένταξής τους στη λεγόμενη «θετική» λίστα. Αντίστοιχες προσπάθειες καταβάλλονται για την ενίσχυση της διαφάνειας στις προμήθειες των κρατικών νοσοκομείων, των οποίων οι φαρμακευτικές δαπάνες αυξάνονται. Ωστόσο, το κρατικό σύστημα υγείας έρχεται, συχνά, αντιμέτωπο με προβλήματα ελλειπών χρηματοδότησης, ενώ μετέωρο παραμένει το ζήτημα της θεσμικής ρύθμισης του αποκαλούμενου «παράλληλου εμπορίου».
- Το εμπορικό ισοζύγιο της Βουλγαρίας ως προς τα φαρμακευτικά προϊόντα είναι παραδοσιακά αρνητικό, αν και ο συνολικός όγκος εμπορίου καταγράφει διαχρονικά αυξητικές τάσεις. Από τη μια, αναπτύσσεται ένας εξωστρεφής κλάδος εγχώριων παρασκευαστών (γενοσήμων) φαρμάκων σε ανταγωνιστικές τιμές, ενώ, από την άλλη, με τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, αυξάνονται οι εσωτερικές καταναλωτικές ανάγκες.
- Το διμερές εμπόριο της Ελλάδος με τη Βουλγαρία παραμένει – συγκριτικά με άλλες χώρες της ΕΕ – σε χαμηλά επίπεδα ως προς το συνολικό όγκο του, αλλά τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει σημάδια μικρής ενίσχυσης, με το ισοζύγιο να είναι σαφώς ευνοϊκό για τη χώρα μας.

2. Η βουλγαρική φαρμακευτική αγορά

2.1. Τάσεις και προοπτικές

Οι αναλύσεις της Business Monitor International (BMI) μας δίνουν μια ευσύνοπτη και σφαιρική εικόνα για τα μεγέθη και τις προοπτικές της βουλγαρικής φαρμακευτικής αγοράς. Συγκεκριμένα, η BMI προχωρεί στην ενδιαφέρουσα εκτίμηση ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της τοπικής αγοράς σε επίπεδο πωλήσεων διαμορφώθηκε το 2014 στο 5% (έναντι αρχικής πρόβλεψης 2,2%) και ήταν ταχύτερος σε σχέση με αυτόν γειτονικών κρατών, όπως της Ρουμανίας και της Σερβίας. Για το 2015 προβλέπεται ότι ο κλάδος θα συνεχίσει να αναπτύσσεται με ρυθμό 4,6%. Ο ισχυρός αυτός ρυθμός ανάπτυξης αποδίδεται στις υψηλές καταναλωτικές δαπάνες, τις οποίες ευνοεί η πτώση των τιμών στην ενέργεια και τα τρόφιμα, αλλά και η αυξημένη ζήτηση γενοσήμων και μη συνταγογραφούμενων (OTC) φαρμάκων. Επισημαίνεται δε πως, με δεδομένο ότι το 46% των ιατρικών δαπανών καλύπτονται μέσω απευθείας (out-of-pocket) πληρωμών των ασθενών, ενδεχόμενη αύξηση στα πραγματικά εισοδήματα θα επηρεάσει ανοδικά τις ιδιωτικές δαπάνες για υγειονομική περίθαλψη. Από την άλλη, η υψηλή εξάρτηση της τοπικής αγοράς από τις απευθείας πληρωμές των ασθενών την καθιστά ευάλωτη σε εξωτερικές οικονομικές επιρροές, όπως η παρατεινόμενη κρίση στην Ευρωζώνη. Παράλληλα, μόνιμη σκιά για την αναπτυξιακή πορεία του κλάδου αποτελούν τα διαχρονικά προβλήματα (υπο)χρηματοδότησης και ελλειμμάτων του δημόσιου βουλγαρικού συστήματος υγείας.

Σε απόλυτα μεγέθη, η συνολική αξία του βουλγαρικού φαρμακευτικού κλάδου εκτιμάται σε BGN 2,44 δισεκ. (περίπου € 1,25 δισεκ.) για το 2014 και BGN 2,55 δισεκ. (περίπου € 1,3 δισεκ.) το 2015. Παρόμοιες είναι και οι εκτιμήσεις της IMS Health που υπολογίζει τον κύκλο εργασιών του κλάδου για το 2014 σε BGN 2,7 δισεκ. και την ετήσια ανάπτυξή του σε σχέση με το 2014 σε περίπου 8%.

Βάσει διαθέσιμων οριστικοποιημένων έως τα μέσα του 2014 στοιχείων, φαίνεται ότι η ισχυρή ανάπτυξη του κλάδου οφείλεται κυρίως στη ζήτηση από το νοσοκομειακό τομέα (+20% το β' τρίμηνο 2014). Θεματικά, τη μεγαλύτερη ζήτηση παρουσίασαν οι ογκολογικές και διαβητικές θεραπείες, τα αντιμολυσματικά και αντιθρομβωτικά σκευάσματα, καθώς και οι βιολογικές θεραπείες. Επισημαίνεται, επίσης, η δυναμική ανάπτυξη του κλάδου των συμπληρωμάτων διατροφής, στον οποίο θα γίνει αναλυτικότερη αναφορά κατωτέρω, υπό 2.5.

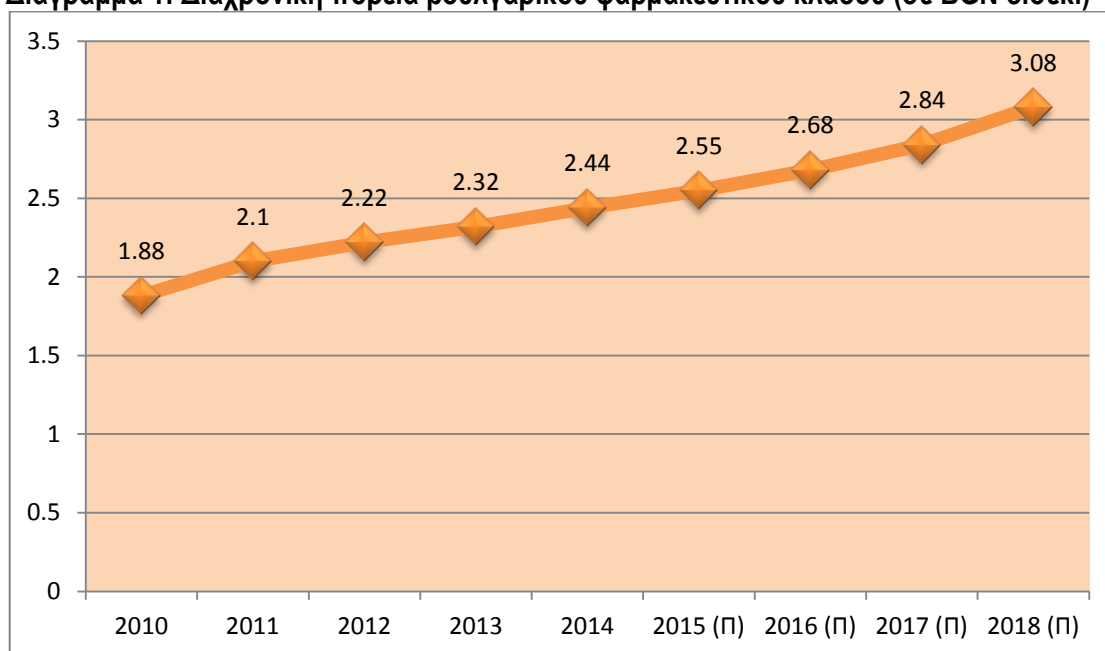
ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Πίνακας 1: Συγκριτική ετήσια τομεακή ανάπτυξη βουλγαρικού φαρμακευτικού κλάδου

Τομέας	Q2 2013 (BGN)	Q2 2014 (BGN)	Ετήσια μεταβολή (%)
Αγορά φαρμακείων	473,37	497,39	5
Νοσοκομειακή αγορά	90,08	107,71	20
Σύνολο φαρμακευτικής αγοράς	563,45	605,10	7

Πηγή : BMI

Διάγραμμα 1: Διαχρονική πορεία βουλγαρικού φαρμακευτικού κλάδου (σε BGN δισεκ.)

Πηγή : BMI

2.2. Σημαντικότερες τοπικές φαρμακευτικές εταιρείες

Οι εταιρείες που παρασκευάζουν φαρμακευτικά σκευάσματα στη Βουλγαρία, υπολογίζονται σε περισσότερες από 100. Η χώρα παραμένει ελκυστική σε ξένες πολυεθνικές (είναι χαρακτηριστικό ότι, π.χ., η πιο κερδοφόρος αγορά για τη Sorpharma, μετά τη ρωσική, είναι αυτή της Βουλγαρίας), από τις οποίες τα σημαντικότερα μερίδια αγοράς έχουν οι Novartis (6,5% - χάρη στο χαρτοφυλάκιο γενοσήμων που διαθέτει και στα ογκολογικά της σκευάσματα), Roche (6% - χάρη στα καινοτόμα ογκολογικά φάρμακά της, καθώς σε όγκο ελέγχει μόνο το 0,5% της αγοράς), GlaxoSmithKline (5,4%), Actavis (5,3%) και Sanofi (4,3%). Αξιοσημείωτο είναι ότι οι 10 μεγαλύτεροι παρασκευαστές φαρμάκων ελέγχουν πάνω από το 45% της τοπικής αγοράς.

2.3. Φαρμακεία

Τα λειτουργούντα φαρμακεία στη Βουλγαρία υπολογίζονται σε 3.500–4.000. Στην τοπική αγορά συνυπάρχουν τόσο οι αλυσίδες όσο και τα ατομικά φαρμακεία (δηλαδή ανήκοντα σε ιδιοκτήτη που δε διαθέτει περισσότερα του ενός καταστήματα). Οι αλυσίδες εκτιμάται ότι ελέγχουν το ήμισυ των πωλήσεων φαρμάκων (αλλά το 80% των πωλήσεων φαρμάκων υψηλής τιμολόγησης) και το 70% των πωλήσεων καλλυντικών και συμπληρωμάτων διατροφής. Επί παραδείγματι, σύμφωνα με τον τοπικό τύπο, η μεγαλύτερη αλυσίδα της χώρας (Marehki) ελέγχει 250 καταστήματα και το ¼ της αγοράς – παρόλο που ο νόμος δεν επιτρέπει σε κάποιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο να έχει στην ιδιοκτησία του περισσότερα από 4 φαρμακεία, η διάταξη αυτή καταστρατηγείται με τη σύσταση περισσότερων εταιρειών (στις οποίες τοπικά εμφανίζεται να ανήκουν ιδιοκτησιακά τα φαρμακεία) από το ίδιο φυσικό πρόσωπο.

Είναι αξιοσημείωτο ότι μόνο 2.100 φαρμακεία συνεργάζονται με το κρατικό Ταμείο Υγείας (web: <http://www.en.nhif.bg/web/guest/home>). Η εξήγηση που δίνουν παράγοντες της αγοράς για το γεγονός αυτό συνοψίζεται στο ότι τα μικρά φαρμακεία έχουν απώλειες από την πώληση ακριβών φαρμάκων, που καλύπτει το Ταμείο, και, συνεπώς, μόνο μεγαλύτερα φαρμακεία, που ισοσκελίζουν τον προϋπολογισμό τους μέσω της πώλησης καλλυντικών και συμπληρωματικών, μπορούν να τα διαθέτουν και να διατηρούν σταθερή συνεργασία με το κράτος. Ο χρόνος αποζημίωσης των φαρμακοποιών από τον ως άνω αρμόδιο κρατικό φορέα υπολογίζεται, κατά μέσο όρο, σε περισσότερους από δύο μήνες. Στο πλαίσιο αυτό, οι τριβές και οι διαμάχες μεταξύ του Ταμείου και των φαρμακοποιών δε λείπουν. Αναφέρεται, ενδεικτικά, ότι στα τέλη του 2014 η αλυσίδα Marehki κινήθηκε δικαστικά κατά του Ταμείου, διεκδικώντας ποσό ύψους BGN 10 εκατ.

Εκπρόσωπος της Ένωσης Ιδιοκτητών Φαρμακείων εκτιμούσε στα τέλη του 2013 το ύψος της απαιτούμενης αρχικής επένδυσης για τη λειτουργία καινούριου καταστήματος πώλησης φαρμάκων σε BGN 200 – 800 χιλιάδες (ανάλογα με το μέγεθος του τελευταίου). Ο δε ετήσιος κύκλος εργασιών ενός φαρμακείου υπολογίζεται σε BGN 500 χιλιάδες – 1 εκατ.

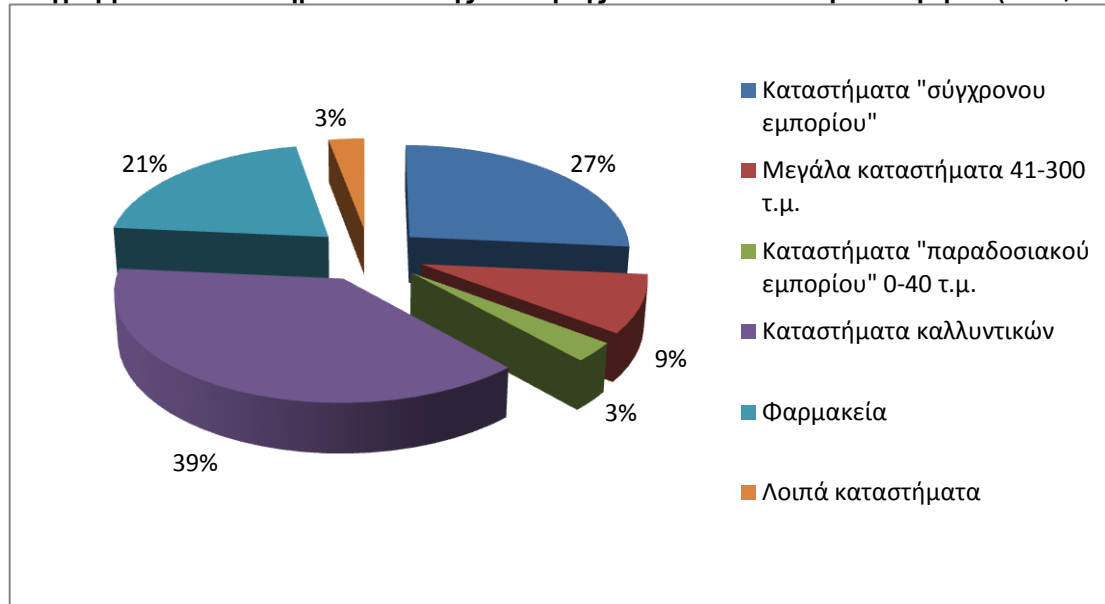
Οι ιδιοκτήτες φαρμακείων καταβάλλουν τα τελευταία έτη προσπάθεια διαφοροποίησης των πωλούμενων προϊόντων, με αποτέλεσμα πλέον ένα ποσοστό 35% αυτών να είναι μη φαρμακευτικά. Είναι χαρακτηριστικό, π.χ., ότι τα φαρμακεία ελέγχουν το 21% της αγοράς καλλυντικών. Τέλος, την εμφάνισή τους κάνουν τα τελευταία χρόνια και τα λεγόμενα διαδικτυακά ή ηλεκτρονικά φαρμακεία (e-pharmacies), τα οποία το 2014 υπολογίζονταν σε 23 και εστιάζουν στην πώληση μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων, καλλυντικών και συμπληρωμάτων διατροφής.

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Διάγραμμα 2: Καταστήματα λιανικής πώλησης καλλυντικών στη Βουλγαρία (2014, %)

6

Πηγή : REGAL – NIELSEN (web: http://www.regal.bg/lib/showimg.php?filename=oo_2309328.jpg).

2.4. Γενόσημα

Η συγκεκριμένη κατηγορία φαρμακευτικών προϊόντων – σκευασμάτων, δηλαδή, των οποίων η δραστική ουσία δεν καλύπτεται πλέον από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας («πατέντα») – αποκτά διεθνώς συνεχώς μεγαλύτερη σημασία και διευρύνει το μερίδιο της αγοράς της. Στη Βουλγαρία, η συγκέντρωση στοιχείων ως προς τα γενόσημα δεν είναι εύκολη, ιδίως σε ό,τι αφορά τη συλλογή επικαιροποιημένων στατιστικών. Έτσι, ενώ μελέτη του 2010 (CBI Market Survey: <http://www.thekuriers.com/Bulgaria.pdf>) αναφέρει ότι το γενόσημο καλύπτουν το 80% της αγοράς σε όγκο και το 50% σε αξία, σχετικά πρόσφατο έγγραφο του ΟΑΣΑ (Generic Pharmaceuticals – Note by Bulgaria: <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DAF/COMP/WD%282014%2943&docLanguage=En>), επικαλούμενο στοιχεία της β/Επιτροπής Ανταγωνισμού για το 2011, αναφέρει ότι η αναλογία πρωτότυπων και γενόσημων διαμορφώνεται σε 25% και 75% αντίστοιχα ως προς τις συνταγογραφούμενες μονάδες, αλλά 44% και 56% αντίστοιχα ως προς τον όγκο πωλήσεων. Πάντως, το έγγραφο αυτό του ΟΟΣΑ επιβεβαιώνει και ως προς τη Βουλγαρία τη διεθνή διαχρονική τάση αύξησης του μεριδίου των γενόσημων έναντι των πρωτότυπων φαρμάκων.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της β/Επιτροπής Ανταγωνισμού, όπως εκτίθενται στο εν λόγω έγγραφο του ΟΟΣΑ, τέσσερις είναι οι βασικοί λόγοι που συντελούν στην αύξηση του μεριδίου αγοράς των γενόσημων έναντι των πρωτότυπων φαρμάκων:

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

7

- Οι υπάρχουσες φαρμακοβιομηχανίες στη Βουλγαρία παράγουν, κυρίως, γενόσημα.
- Η εθνική νομοθεσία θέτει αυστηρότερες προϋποθέσεις πρόσβασης στην αγορά για τα πρωτότυπα σε σχέση με τα αντιστοίχως ισχύοντα για τα γενόσημα.
- Το μέσο εισόδημα του πληθυσμού παραμένει χαμηλό.
- Ο συγκριτικά χαμηλός όγκος της τοπικής φαρμακευτικής αγοράς και η χαμηλή τιμή αναφοράς των καλυπτόμενων φαρμάκων καθιστά τη βουλγαρική αγορά μη ελκυστική για παραγωγούς καινοτόμων / πρωτότυπων φαρμάκων.

Φυσικά οι ως άνω εκτιμήσεις, και ιδίως η τελευταία, δε λαμβάνει υπόψη τις εξελίξεις και τάσεις στην τοπική αγορά την τελευταία διετία, όπως αυτές εκτέθηκαν ανωτέρω υπό 2.1.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της τοπικής Ένωσης Παραγωγών Γενοσήμων Φαρμάκων (BGPharma), οι τιμές πώλησης των σκευασμάτων τους στη Βουλγαρία καταγράφουν σταθερά καθοδικές τάσεις, με αποτέλεσμα στις αρχές του 2015 η μέση τιμή πώλησής τους ανά συσκευασία να ανέρχεται στα BGN 3. Από την άλλη, και παρά το υψηλό μερίδιο των γενοσήμων, σύμφωνα με σχετικές αναλύσεις, τη διετία 2012-2013 το 75% των δαπανών του Ταμείου Υγείας αφορούσε σε πρωτότυπα / καινοτόμα φάρμακα και μόνο το 25% σε γενόσημα. Όπως είναι λογικό, το ζήτημα της κρατικής φαρμακευτικής δαπάνης συχνά φέρνει σε αντίθεση τους εκπροσώπους των εταιρειών πρωτότυπων και γενοσήμων φαρμάκων, οι οποίοι προχωρούν, κατά περίπτωση, και στο απαραίτητο lobbying / «εκστρατείες ενημέρωσης» για την προώθηση των συμφερόντων τους.

2.5. Συμπληρώματα διατροφής

Ένας ακόμη κλάδος προϊόντων, πωλούμενων, κυρίως, μέσω φαρμακείων, εξειδικευμένων καταστημάτων και ηλεκτρονικών φαρμακείων, η σημασία του οποίου δεν πρέπει να υποτιμάται, είναι τα συμπληρώματα διατροφής. Σύμφωνα με την IMS Health, το 2014 οι πωλήσεις συμπληρωμάτων διατροφής στη Βουλγαρία σημείωσαν εντυπωσιακή άνοδο της τάξης του 14% (σε αξία) και προσέγγισαν τα € 150 εκατ. Οι σημαντικότερες υποκατηγορίες συμπληρωμάτων είναι τα προβιοτικά (+25% το 2014 σε ετήσια βάση) και τα σκευάσματα για τις αρθρώσεις (+19%), ενώ τη σημαντικότερη αύξηση πωλήσεων το 2014 κατέγραψαν τα σκευάσματα για τον προστάτη (+46%) και το βήχα (+40%). Δε λείπει, βέβαια, ο προβληματισμός ως προς την επάρκεια των διενεργούμενων κρατικών ελέγχων αναφορικά με την ποιότητα και την ασφάλεια των σκευασμάτων αυτών.

3. Θεσμικές και νομικοί παράμετροι

3.1. Αδειοδότηση φαρμακευτικών σκευασμάτων και «θετική λίστα»

Η διαδικασία που καταλήγει στην κάλυψη της φαρμακευτικής δαπάνης συγκεκριμένου σκευάσματος από το Ταμείο Υγείας αναλύεται σε τρία βασικά στάδια: αδειοδότηση φαρμακευτικού σκευάσματος, ένταξή του στον κατάλογο συνταγογραφούμενων φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων («θετική λίστα») και έναρξη κάλυψης / επιστροφής της δαπάνης από τον αρμόδιο κρατικό φορέα.

Στην ως άνω διαδικασία εμπλέκονται, κυρίως, δύο κρατικοί φορέων: ο Βουλγαρικός Οργανισμός Φαρμάκων (web: <http://en.bda.bg/>), που αδειοδοτεί τα φαρμακευτικά σκευάσματα, και η Εθνική Επιτροπή για τις Τιμές και την Επιστροφή της Δαπάνης των Φαρμακευτικών Προϊόντων ΕΕΤΕΔΦΠ), η οποία καταρτίζει και δημοσιεύει τη θετική λίστα. Η ΕΕΤΕΔΦΠ θεσπίστηκε το 2012 και άρχισε να λειτουργεί το Μάρτιο του 2013. Στην ιστοσελίδα της (web:

<http://www.ncpr.bg/bg/%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8/%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%8A%D1%80-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%B8>) δημοσιεύονται τόσο ο κατάλογος συνταγογραφούμενων φαρμακευτικών ιδιοσκευασμάτων όσο και ο κατάλογος μη συνταγογραφούμενων φαρμάκων. Οι τιμές των τελευταίων – τουλάχιστον βάσει των σχετικών νομικών προβλέψεων – δε ρυθμίζονται, αλλά, απλώς, καταγράφονται, αν και στην πράξη εμμέσως ρυθμίζονται οι τιμές και των μη συνταγογραφούμενων (ουσιαστικά περιορίζεται το εύρος διακύμανσής τους – βλ. σχετικό ενδιαφέρον δημοσίευμα: <http://pharmdedict.com/regulating-the-otc-pricing/>). Η Επιτροπή επικαιροποιεί τους ως άνω καταλόγους σε μηνιαία βάση, όπως προκύπτει από την ιστοσελίδα της. Ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες για τη διαδικασία τιμολόγησης των συνταγογραφούμενων φαρμάκων αλλά και το ποσοστό κάλυψης ανά κατηγορία σκευασμάτων στη Βουλγαρία (π.χ. το ποσοστό κάλυψης για φαρμακευτικά σκευάσματα αντιμετώπισης του HIV ανέρχεται σε 100%) παρέχει άλλο έγγραφο του ΟΟΣΑ (web: <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DAF/COMP/GF/WD%282014%292&docLanguage=En>).

Σημειώνεται ότι, πριν από την ίδρυση της ΕΕΤΕΔΦΠ, ο συνολικός χρόνος των προαναφερθέντων τριών σταδίων υπολογιζόταν, σύμφωνα με τη β/Επιτροπή Ανταγωνισμού, για τα μεν γενόσημα σε 280 ημέρες και για τα πρωτότυπα σε 560. Η δυσμενής αυτή διαφοροποίηση εις βάρος των πρωτότυπων σκευασμάτων αποδιδόταν στην καθυστέρηση ένταξής τους στη θετική λίστα, καθώς ο απαιτούμενος χρόνος για την ολοκλήρωση του πρώτου σταδίου (αδειοδότησης) ήταν παρόμοιος. Με τη θέσπιση της ΕΕΤΕΔΦΠ ετέθη ως

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

στόχος ο απαιτούμενος χρόνος για την ένταξη στη θετική λίστα να περιοριστεί στις 60 ημέρες για τα πρωτότυπα και στις 30 ημέρες για τα γενόσημα σκευάσματα.

9

3.2. Παράλληλο εμπόριο

Το 2014, με τροποποίηση του Νόμου περί Ιατρικών Ειδών (διαθέσιμος στην ηλ. διεύθυνση: http://en.bda.bg/images/stories/documents/legal_acts/ZLPHM_en.pdf), τέθηκαν περιορισμοί στο παράλληλο εμπόριο (δηλαδή τις επαναπωλήσεις προϊόντων των οποίων τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας θεωρείται ότι εξαντλήθηκαν μετά την πρώτη τους πώληση εντός της ΕΕ) ως προς τις εξαγωγές φαρμάκων από τη Βουλγαρία ούτως, ώστε να αποφευχθούν ελλείψεις στην τοπική αγορά. Συγκεκριμένα, δόθηκε το δικαίωμα στον Οργανισμό Φαρμάκων να απαγορεύει υπό προϋποθέσεις τις εξαγωγές σκευασμάτων ενταγμένων στη θετική λίστα, κατόπιν προηγούμενης ειδοποίησης, στην οποία υποχρεούνται να προχωρούν οι χονδρέμποροι. Η σχετική ρύθμιση αντιμετώπισε, όμως, κριτική από όσους υποστηρίζουν ότι δε συμβαδίζει με τις προβλέψεις του κοινοτικού δικαίου και στις αρχές του 2015 κρίθηκε αντισυνταγματική.

Σε κάθε περίπτωση και ασχέτως της τελικής νομοθετικής διευθέτησης, εκπρόσωποι του κλάδου και σχετικές αναλύσεις στον τύπο επισημαίνουν την ανάγκη στενής επίβλεψης της αγοράς παράλληλου εμπορίου, καθώς, από τη μία πλευρά, λόγω της χαμηλής τιμής παραγωγού στη Βουλγαρία, η εν λόγω δραστηριότητα καθιστά τα εγχώρια προϊόντα και, ευρύτερα, την εγχώρια αγορά ελκυστική προς εξαγωγές / επανεξαγωγές και ωθεί την ανάπτυξη του κλάδου, αλλά, από την άλλη, ενεδρεύει, όντως, ο κίνδυνος ελλείψεων για τους Βούλγαρους ασθενείς. Πρόσφατα, άλλωστε, το πρόβλημα αυτό, δηλαδή η συσχέτιση παράλληλου εμπορίου και ελλείψεων στην εγχώρια αγορά φαρμάκου, είχε απασχολήσει και τη χώρα μας, η οποία, επίσης, θεωρείται λόγω των χαμηλών τιμών της ότι ευνοεί την εν λόγω δραστηριότητα. Σύμφωνα με ανεπίσημους υπολογισμούς, ο όγκος του παράλληλου εμπορίου αυτήν τη στιγμή στη Βουλγαρία ανέρχεται σε BGN 125 – 300 εκατ.

3.3. Σύσταση φαρμακευτικής εταιρείας και απόκτηση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος φαρμακοποιού

Ανάλογα με την εξειδικευμένη δραστηριότητα της κάθε εταιρείας (εν προκειμένω, φαρμακευτικής), η βουλγαρική νομοθεσία προβλέπει επιμέρους ειδικότερες διαδικασίες και αδειοδοτήσεις. Επί παραδείγματι, για να εκτελεί μία εταιρεία εμπορικές δραστηριότητες με φαρμακευτικά, ιατρικά και

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

10

παραϊατρικά είδη, απαιτείται να καταχωρηθεί στα μητρώα του Οργανισμού Φαρμάκων, σύμφωνα με την αναφερόμενη στο Νόμο περί Ιατρικών ειδών διαδικασία. Τα τέλη έκδοσης της εν λόγω άδειας υπολογίζονται σε περίπου 5.000 λέβα πληρωτέα εφάπαξ (1 ευρώ = 1,95583 λέβα). Η βουλγαρική αρχή εκδίδει την άδεια εντός ενός μηνός, εφόσον όλα τα απαιτούμενα χαρτιά έχουν υποβληθεί ορθώς. Παράλληλα, προβλέπονται επιμέρους διαδικασίες αδειοδότησης για κάθε εμπορευόμενο ή παραγόμενο φάρμακο (marketing authorizations), οι οποίες εκδίδονται, κατά κανόνα, σε ετήσια βάση και είναι ανανεώσιμες. Για περισσότερα στοιχεία και πληρέστερη ενημέρωση, μπορείτε να συμβουλευτείτε την ιστοσελίδα του Οργανισμού Φαρμάκων και, ειδικότερα, την ηλεκτρονική διεύθυνση: http://en.bda.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=21&Itemid=10.

Αλλοδαποί φαρμακοποιοί θα πρέπει να ακολουθήσουν την απαιτούμενη διαδικασία για την εξασφάλιση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος. Εν συνόψει, εάν προέρχονται από Ελλάδα, θα πρέπει να προβούν στις κάτωθι ενέργειες:

1. Να απευθυνθούν στο Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης (National Center for Information and Documentation), το οποίο ανήκει στο β/Υπουργείο Παιδείας, ώστε να αρχίσει η διαδικασία αναγνώρισης του πτυχίου / διπλώματος φαρμακοποιού. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να αντλήσετε από την ιστοσελίδα του κέντρου: <http://mail.nacid.bg/newdesign/kap/>.

National Center for Information and Documentation
Department Academic Recognition and Regulated Professions
Directorate Information Activities
Address: 52 A, G. M. Dimitrov Blvd, 1125 Sofia, Bulgaria
Tel.: (+359 2) 8173862, (+359 2) 8173849
Fax: (+359 2) 971 31 20
E-mail: naric@nacid.bg
Web: <http://mail.nacid.bg/newdesign/en/index.php>

2. Σε δεύτερο στάδιο, να απευθυνθούν στο β/Υπουργείο Υγείας για αναγνώριση της επαγγελματικής τους ειδικευσης. Το Υπουργείο εκδίδει πιστοποιητικό αναγνώρισης ιατρικής επαγγελματικής ειδικευσης, που έχει αποκτηθεί στο εξωτερικό, σύμφωνα με την οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Το εν λόγω πιστοποιητικό παρέχει το δικαίωμα άσκησης επαγγέλματος στη Βουλγαρία.

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ministry of Health

Directorate "Medical Activities"

Unit "Education and Qualification"

Telephone: (+359 2) 9301-311/306, (+359 2) 9301327, (+359 2) 9301326

E-mails: goreshtalinia@mh.government.bg
press@mh.government.bg

Web: <http://www.mh.government.bg/>

11

3. Στο τελευταίο στάδιο των διαδικασιών, θα πρέπει να απευθυνθούν στην Βουλγαρική Φαρμακευτική Ένωση (web: <http://www.bphu.bg/> - για αναλυτικότερα στοιχεία επικοινωνίας, βλ. επίσης το Παράρτημα V), ώστε να εγγραφούν στο μητρώο φαρμακοποιών Βουλγαρίας.

3.4. Προμήθειες κρατικών νοσοκομείων

Βάσει του βουλγαρικού Νόμου περί Κρατικών Προμηθειών, όλοι οι κρατικοί φορείς υποχρεούνται να προμηθεύονται υλικά και υπηρεσίες μέσω δημοσίων διαγωνισμών. Στην περίπτωση που εξετάζουμε, η αναθέτουσα το διαγωνισμό αρχή μπορεί να είναι είτε το Υπουργείο Υγείας είτε το κάθε νοσοκομείο ξεχωριστά, ενώ το τεύχος προκήρυξης αναρτάται - υποχρεωτικά πλέον - στο διαδίκτυο (στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής και στην ιστοσελίδα της Κρατικής Αρχής Προκηρύξεων: http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1&_dad=portal&_schema=PORTAL - μόνο στη βουλγαρική). Εφόσον η αξία του διαγωνισμού υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο ποσό, σύνοψη του τεύχους προκήρυξης αναρτάται και στην ιστοσελίδα της κοινοτικής βάσης δεδομένων TED (web: <http://ted.europa.eu/TED/misc/chooseLanguage.do>).

Συνήθως τα νοσοκομεία συνάπτουν συμβόλαια με τις προμηθεύτριες εταιρείες διάρκειας 1-2 ετών για συγκεκριμένη ποσότητα και αξία υλικών. Από τη ως άνω ποσότητα πραγματοποιούνται τμηματικές παραδόσεις, αναλόγως των αναγκών, περίπου ανά 2-3 μήνες. Η πληρωμή καταβάλλεται εντός διαστήματος 2-6 μηνών ύστερα από κάθε παραγγελία. Ωστόσο, συχνά παρατηρείται καθυστέρηση στην καταβολή της κρατικής χρηματοδότησης στα κρατικά νοσοκομεία και, κατά συνέπεια, στην αποπληρωμή των προμηθευτών. Τα ιδιωτικά νοσοκομεία πραγματοποιούν προμήθειες απευθείας κατόπιν έρευνας αγοράς.

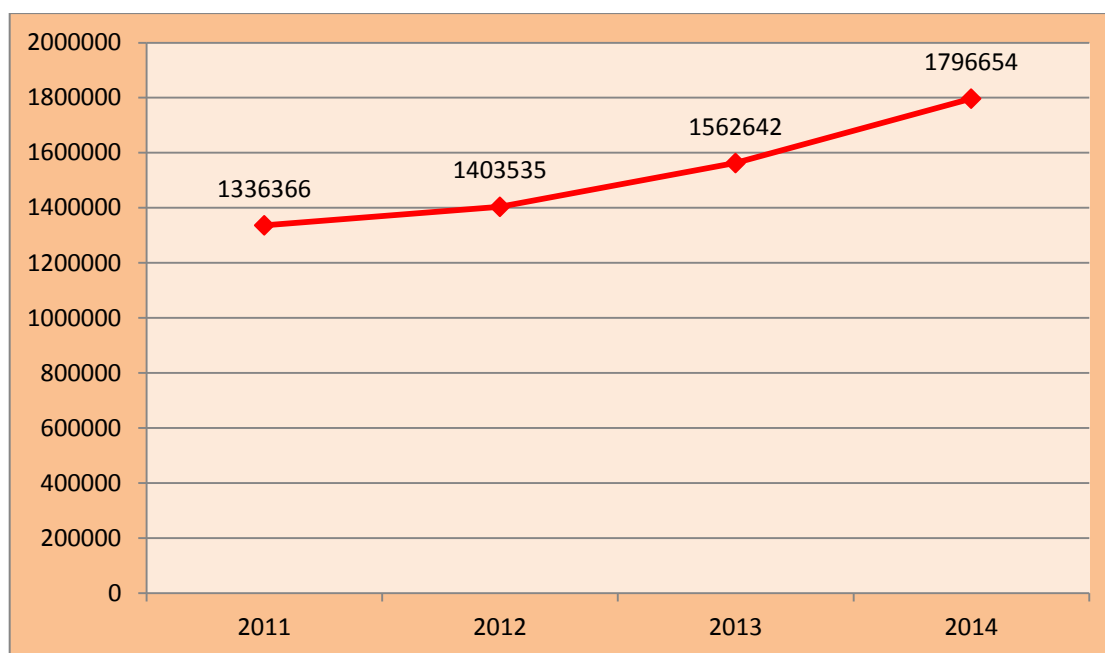

4. Εμπόριο

4.1. Γενικά

Σύμφωνα με τα στοιχεία του β/Στατιστικού Ινστιτούτου, όπως αυτά καταχωρούνται στη στατιστική βάση διεθνούς εμπορίου EASY COMEXT της EUROSTAT, το εμπορικό ισοζύγιο της Βουλγαρίας ως προς τα φαρμακευτικά προϊόντα είναι παραδοσιακά αρνητικό, αν και ο συνολικός όγκος εμπορίου καταγράφει διαχρονικά σταθερές ανοδικές τάσεις.

Διάγραμμα 3: Διαχρονική πορεία βουλγαρικού όγκου εμπορίου φαρμακευτικών προϊόντων (κωδ. συνδ. ονομ.: 30 – σε χιλιάδες €)

Πηγή: Eurostat (βάση δεδομένων EASY COMEXT, web: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/newxtweb/>)

Η Βουλγαρία εξάγει φαρμακευτικά προϊόντα σε αρκετά ισορροπημένη αναλογία τόσο σε χώρες εντός όσο και εκτός ΕΕ, αλλά εισάγει, κυρίως, από την ΕΕ.

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Πίνακας 2: Βουλγαρικές εισαγωγές και εξαγωγές φαρμακευτικών προϊόντων (κωδ. συνδ. ονομ.: 30) σε χιλιάδες €

13

	2012		2013		2014	
	Εντός ΕΕ	Εκτός ΕΕ	Εντός ΕΕ	Εκτός ΕΕ	Εντός ΕΕ	Εκτός ΕΕ
Εισαγωγές	698.528	125.320	776.584	116.730	926.246	99.957
Εξαγωγές	278.065	301.622	347.223	322.105	410.603	359.848
Ισοζύγιο	-244.161		-223.986		-255.752	
Όγκος Εμπορίου	1.403.535		1.562.642		1.796.654	

Πηγή: Eurostat (βάση δεδομένων EASY COMEXT, web: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/newxtweb/>)

Σε ό,τι αφορά τις β/εξαγωγές ανά χώρα, σημαντικότερος παραλήπτης βουλγαρικών φαρμακευτικών προϊόντων εντός της ΕΕ είναι η Γερμανία και ακολουθεί η Ρουμανία. Εκτός ΕΕ, το σημαντικότερο όγκο βουλγαρικών εξαγωγών (περίπου το 23% των συνολικών εξαγωγών) απορροφά η Ρωσία. Αξιόλογος είναι, επίσης ο όγκος των εξαγωγών σε Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Γαλλία και Ουκρανία. Μικρές έως αμελητέες είναι οι εξαγωγές σε μεγάλες αγορές τρίτων εκτός ΕΕ χωρών, όπως η Κίνα, η Ιαπωνία, οι ΗΠΑ και ο Καναδάς. Σε ό,τι αφορά τις εισαγωγές, όπως ήδη επισημάναμε, κύριοι προμηθευτές φαρμακευτικών προϊόντων για τη Βουλγαρία είναι οι χώρες της ΕΕ (κυρίως η Γερμανία σε ποσοστό 14% επί του συνόλου και ακολουθούν η Γαλλία, η Ιταλία, η Σλοβενία και το Ηνωμένο Βασίλειο) και, ευρύτερα, του ΕΟΧ (Ελβετία). Οι εισαγωγές από τρίτες εκτός ΕΟΧ χώρες είναι χαμηλές.

Ανά επιμέρους υποκατηγορίες, το εμπορικό ισοζύγιο είναι ελαφρώς θετικό για τη Βουλγαρία μόνο στα φάρμακα από αναμεμιγμένα προϊόντα που δεν προσφέρονται συσκευασμένα για λιανική πώληση (κωδικός 3003). Αντιθέτως, αρνητικό είναι το ισοζύγιο σε ό,τι αφορά το αίμα, κλάσματα αίματος, αντιορούς και εμβόλια (3002), καθώς και στη σημαντικότερη υποκατηγορία των φαρμάκων από αναμεμιγμένα προϊόντα, που προσφέρονται σε δοσολογίες για λιανική πώληση (3004). Στην τελευταία υποκατηγορία, η Βουλγαρία είναι ιδιαίτερα δυνατή στις εξαγωγές σκευασμάτων περιεχόντων πενικιλίνη (300410), αντιβιοτικά (300420) και αλκαλοειδή (300440), αλλά πραγματοποιεί σημαντικές εισαγωγές προϊόντων περιεχόντων ινσουλίνη (300431), κορτικοστεροειδείς ορμόνες (300432), λοιπές ορμόνες (300439), βιταμίνες και προβιταμίνες (300450). Οι εισαγωγές υπερτερούν σαφώς και στα λοιπά σκευάσματα λιανικής πώλησης (300490), όπου, άλλωστε, εντοπίζεται ο κατά πολύ μεγαλύτερος όγκος εμπορίου.

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

4.2. Διμερές εμπόριο

14

Πρώτα από όλα, επισημαίνεται ότι, για λόγους συνέχειας με τα ανωτέρω στατιστικά, χρησιμοποιούμε και ως προς το διμερές εμπόριο τα στοιχεία του β/Στατιστικού Ινστιτούτου, τα οποία στη γενική τους τάση (θετικό εμπορικό ισοζύγιο για τη χώρα μας) επιβεβαιώνονται και από την Ελληνική Στατιστική Αρχή. Συγκριτικά με τις χώρες που μνημονεύσαμε ανωτέρω, το διμερές μας εμπόριο με τη Βουλγαρία είναι σαφώς πιο περιορισμένο, κάτι που αποτυπώνεται και στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3: Ελληνικές εισαγωγές και εξαγωγές βουλγαρικών φαρμακευτικών προϊόντων (κωδ. συνδ. ονομ.: 30) σε χιλιάδες €

	2012	2013	2014
Εισαγωγές	1.142	4.005	3.684
Εξαγωγές	12.205	10.512	14.861
Ισοζύγιο	-11.063	-6.507	-11.177
Όγκος Εμπορίου	13.347	14.517	18.545

Πηγή: Eurostat (βάση δεδομένων EASY COMEXT, web: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/newxtweb/>)

Ανά επιμέρους υποκατηγορίες, το εμπορικό ισοζύγιο είναι ελαφρώς θετικό για τη Βουλγαρία, σε διμερές πάντα επίπεδο, σε ό,τι αφορά το αίμα, κλάσματα αίματος, αντιορούς και εμβόλια (3002). Αντιθέτως, ιδιαίτερος θετικό για την Ελλάδα είναι το ισοζύγιο τόσο στα φάρμακα από αναμεμιγμένα προϊόντα που δεν προσφέρονται συσκευασμένα για λιανική πώληση (3003) όσο και στη σημαντικότερη υποκατηγορία των φαρμάκων από αναμεμιγμένα προϊόντα, που προσφέρονται σε δοσολογίες για λιανική πώληση (3004). Στην τελευταία υποκατηγορία, σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα κινείται το διμερές εμπόριο σκευασμάτων περιεχόντων αντιβιοτικά (300420) και λοιπές ορμόνες (300439), ενώ το 2014 δεν καταγράφηκε καμία διμερής εμπορική συναλλαγή έτοιμων προς λιανική πώληση σκευασμάτων περιεχόντων πενικιλίνη (300410), αλκαλοειδή (300440), ινσουλίνη (300431), κορτικοστεροειδείς ορμόνες (300432), βιταμίνες και προβιταμίνες (300450). Στα λοιπά σκευάσματα λιανικής πώλησης (300490), όπου εντοπίζεται και ο μεγαλύτερος όγκος εμπορίου, καταλυτική είναι η υπεροχή των ελληνικών εξαγωγών. Αξιόλογες είναι οι ελληνικές εξαγωγές και στα εμποτισμένα με φαρμακευτικές ουσίες ιατρικά αναλώσιμα (3005), καθώς επίσης (αν και κάπως πιο περιορισμένες) στα λοιπά φαρμακευτικά παρασκευάσματα (3006).

5. Συμπεράσματα – Προοπτικές

- Η βουλγαρική φαρμακευτική αγορά, λόγω του μεγέθους της χώρας και του ακόμη χαμηλού μέσου εισοδήματος, θεωρείται μικρή. Από την άλλη, τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται ταχέως, υπερβαίνοντας το ρυθμό ανάπτυξης της αντίστοιχης αγοράς γειτονικών κρατών, όπως της Ρουμανίας και της Σερβίας, με αποτέλεσμα σημαντικές πολυεθνικές να έχουν εγκατασταθεί στη χώρα και οι μελλοντικές προοπτικές του κλάδου να κρίνονται ως ιδιαίτερες θετικές.
- Η τοπική φαρμακευτική παραγωγή εστιάζει στα γενόσημα, όπου κρίνεται δυναμική. Από την άλλη, η παραμέληση της παραγωγής πρωτότυπων / καινοτόμων φαρμακευτικών προϊόντων αναδεικνύει τα κενά σε επίπεδο καινοτομικής επιστημονικής έρευνας και R&D.
- Ο δυναμισμός της βουλγαρικής φαρμακευτικής αγοράς αποτυπώνεται και στη σταθερή άνοδο του σχετικού όγκου εμπορίου της χώρας, με τις εισαγωγές και τις εξαγωγές να αυξάνονται ισόρροπα. Αποτέλεσμα των τάσεων αυτών είναι το αρνητικό για τη Βουλγαρία εμπορικό ισοζύγιο να παραμένει, αλλά να μη διευρύνεται σημαντικά.
- Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και δύο ακόμη σημαντικά δεδομένα, τον όγκο του διμερούς εμπορίου με την Ελλάδα, που επιτρέπει σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης, και την αναμενόμενη αξιοποίηση χρηματοδοτικών κονδυλίων για την αναβάθμιση του εγχώριου (προβληματικού) συστήματος υγείας, κρίνουμε ότι υφίστανται επενδυτικές ευκαιρίες για επενδυτικές προσπάθειες στη βουλγαρική φαρμακευτική αγορά εκ μέρους ελληνικών επιχειρήσεων, όσο και θετικές προοπτικές για αύξηση των εξαγωγών.
- Φυσικά, δεν πρέπει να παραγνωρίζονται αδυναμίες και απειλές, που ήδη επισημάναμε και που σκιάζουν τις, κατά τα άλλα θετικές προοπτικές, όπως τα σημαντικά ταμειακά / χρηματοδοτικά προβλήματα του τοπικού Ταμείου Υγείας, τα κενά σε επίπεδο καινοτομικής επιστημονικής έρευνας και η σχεδόν αποκλειστική εξάρτηση του κλάδου από τα γενόσημα, που πιθανώς να φέρει τη Βουλγαρία σε δυσχερή ανταγωνιστική σχέση έναντι εταιρειών εγκατεστημένων σε χώρες της Ασίας.

SWOT ανάλυση της βουλγαρικής φαρμακευτικής αγοράς

Δυνάμεις - Πολύχρονη δραστηριότητα εγχώριων παραγωγών φαρμακευτικών σκευασμάτων - Σταθερή παρουσία σημαντικών πολυεθνικών - Σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα ευνοούμενη από τη χαμηλή τιμή παραγωγού και το παράλληλο εμπόριο - Εξειδίκευση και ανταγωνισμός σε συγκεκριμένες κατηγορίες φαρμάκων (γενόσημα, σκευάσματα σχετικά με ογκολογία κ.ά.) - Δυναμική ανάπτυξη του κλάδου τα τελευταία χρόνια	Αδυναμίες - Μικρό μέγεθος εγχώριας αγοράς - Διαχρονική υποχρηματοδότηση κρατικού συστήματος υγείας - Προβληματική σχέση φαρμακοποιών και κρατικού Ταμείου υγείας - Ελλιπής καινοτομική επιστημονική έρευνα (R&D) στον τομέα των πρωτότυπων φαρμάκων - Νομοθετικό / κανονιστικό πλαίσιο που ενίοτε δημιουργεί την αίσθηση διακριτικής μεταχείρισης εις βάρος ανταγωνιστικών πρωτότυπων αλλά και νέων γενόσημων φαρμάκων
Ευκαιρίες - Δυνατότητα συνεργασιών με καταρτισμένα και έμπειρα στελέχη / εταιρείες - Άνοδος βιοτικού επιπέδου / εισοδημάτων και συνακόλουθη αύξηση καταναλωτικών δυνατοτήτων - Αναμενόμενη αξιοποίηση κοινοτικών και άλλων διεθνών χρηματοδοτήσεων για τη βελτίωση του κρατικού συστήματος υγείας - Ύπαρξη (έστω ανεπίσημων) αλυσίδων φαρμακείων, με τις οποίες μπορούν να επιδιωχθούν συμφωνίες προμηθειών - Διαφοροποίηση και διεύρυνση εύρους παρεχομένων προϊόντων από τα φαρμακεία (μη συνταγογραφούμενα, καλλυντικά, συμπληρώματα διατροφής κ.ά.)	Απειλές - Σχεδόν αποκλειστική εξάρτηση εγχώριας παραγωγής από τα γενόσημα - Μη εξεύρεση οριστικής και βιώσιμης λύσης για την αντιμετώπιση των διαχρονικών προβλημάτων χρηματοδότησης του κρατικού συστήματος υγείας και πρόνοιας - Απώλεια καταρτισμένου επιστημονικού προσωπικού λόγω μετανάστευσης στο εξωτερικό - Υψηλή εξάρτηση από απευθείας πληρωμές των ασθενών και χαμηλό ποσοστό κάλυψης θεραπειών συγκριτικά με άλλα κράτη-μέλη ΕΕ - Πιθανή επιρροή επάρκειας εγχώριας αγοράς από το παράλληλο εμπόριο

- Ανάλογα με το ειδικότερο αντικείμενο της ενδιαφερόμενης ελληνικής εταιρείας, θα πρέπει να γίνει η κατάλληλη προετοιμασία και να προηγηθούν προσεκτικές και στοχευμένες δράσεις, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες:
- Εξέταση των δυνατοτήτων συνεργασίας (σε επίπεδο προμηθειών, ερευνητικό, επιστημονικό κτλ.) με τις σημαντικότερες βουλγαρικές φαρμακευτικές εταιρείες, που γνωρίζουν την αγορά και, παράλληλα, χαρακτηρίζονται, ως επί το πλείστον, από ικανοποιητική κερδοφορία.

ΕΡΕΥΝΑ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

17

- Παρακολούθηση των δημοσιευόμενων κρατικών προκηρύξεων, εφόσον υφίσταται ενδιαφέρον συνεργασίας με βουλγαρικά κρατικά θεραπευτήρια, ιατρικές σχολές και άλλους σχετικούς κρατικούς φορείς. Στην παρακολούθηση αυτή σημαντική είναι η βοήθεια της κοινοτικής βάσης δεδομένων TED (web: <http://ted.europa.eu/TED/misc/chooseLanguage.do>), αλλά και της Κρατικής Υπηρεσίας Προκηρύξεων (web: http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=93,1&_dad=portal&_schema=PORTAL – μόνο στη βουλγαρική).
- Διερεύνηση δυνατοτήτων συνεργασίας και με τοπικά ιδιωτικά θεραπευτήρια, τα οποία, συνήθως, είναι πιο συνεπή, συγκριτικά με τα κρατικά, στην αποπληρωμή των συμβατικών τους υποχρεώσεων.
- Προσεκτική έρευνα της τοπικής αγοράς και διάρθρωσης φαρμακείων και διερεύνηση των δυνατοτήτων συνεργασίας με τις σημαντικότερες αλυσίδες αυτών (βλ. σχετικό κατάλογο στο Παράρτημα ΙΙΙ), που, όμως, λειτουργούν υπό «νεφελώδες» θεσμικό καθεστώς, με δεδομένο τον (ευρέως μη τηρούμενο) νομοθετικό περιορισμό ιδιοκτησίας μόνο έως 4 φαρμακείων από το ίδιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

◇◇◇◇◇

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Διεθνείς εκθέσεις στη Βουλγαρία σχετικές με τον ιατρικό κλάδο

ΕΤΟΣ 2015					ΕΤΟΣ 2014			ΕΤΟΣ 2013		
Όνομα Έκθεσης	Κλάδο που Αφορά	Ημ/νια Διεξαγωγής	Δικτυακός Τόπος	Γενικές Παρατηρήσεις - Σχόλια	Αρ. Εκθετών	Αρ. Ελλήνων Εκθετών	Αρ. Επισκεπτών	Αρ. Εκθετών	Αρ. Ελλήνων Εκθετών	Αρ. Επισκεπτών
BULMEDICA / BULDENTAL	medicine, laboratory equipment, dental medicine, ophthalmology, orthopaedy, rehabilitation and prophylaxis	13-15/05/2015 Σόφια	http://bulmedica.bg/en	Κατάλογος εκθετών 2014: http://bulmedica.bg/en/catalogue/2014	180	2	12.968	194	3	11.885

II. Μεγάλες φαρμακευτικές εταιρείες στη Βουλγαρία

(Ο κάτωθι πίνακας έχει καταρτιστεί σε συνεργασία με την ICAP Βουλγαρίας)

BULSTAT/U IC	Company Name	Town	Postal Code	Address	Phone (για κλήσεις από Ελλάδα, προσθέτετε 0359 μετά το 0)	E-mail	Website	Responsible Person Name	Category	ICAP NACE Description
103267194	SOPHARMA TRADING	Sofia	1220	16 ROZHEN distr. Nadezhda	(0)2 8133661	office@sopharmatradings.bg	www.sopharmatradings.bg	DIMITROV DIMITAR GEORGIEV	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
821042432	ACTAVIS	Sofia	1407	28 Atanas Dukov Str.	(0)2 9321861	headoffice@actavis.bg	http://www.actavis.bg/bg/default.htm	PASHOV ILIYA	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
102153152	PHOENIX FARMA	Sofia		199A Okolovrasten	(0)2 9658100	office@phoenixpharma.bg	http://www.phoenixpharma.bg	TOMISLAV ZHINAVOVICH	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical

				Pet			/			goods
116584586	STING	Sofia	1592	6 Asen Yordanov	(0)2 97031	office.sofia@stingpharma.com	http://www.stingpharma.com	ZDRAVKOV IVAN GEORGIEV	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
831902088	SOPHARMA	Sofia	1220	16 ILIENSKO SHOSE Distr. Nadezhda	(0)2 8134200	mail@sopharma.bg	www.sopharma.bg	DONEV OGNAN IVANOV	Pharmaceuticals	Manufacture of pharmaceutical preparations
200732874	ROMPHARM COMPANY	Sofia	1784	7 BOYAN DAMYANOV Distr. MLADOST, fl. 1, office 3	(0)2 9733900			SHIKOV TENCHO LUCHEZAROV	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
130128520	HUVEPHARMA	Sofia	1113	3 A Nikolay Haytov Iztok distr.	(0)2 8625331	sales@huvepharma.com	http://www.huvepharma.com	DOMUSCHIEV KIRIL PETROV	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
112029879	BIOVET	Peshtera	4550	39 PETAR RAKOV	(0)350 65619	biovet@biovet.com	http://www.biovet.com	IVANOV ANGEL JELYAZKOV	Pharmaceuticals	Manufacture of pharmaceutical preparations
030276307	COMMERICAL LEAGUE - NATIONAL PHARMA CENTRE	Sofia	1172	1 G.M. DIMITROV Distr. Izgrev	+359 (0)2 9625451	cl@comleague.com	http://www.comleague.com	BOHOSYAN TAKVOR BOHOS	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
201137687	PHARMNET OOD	Varna	9020	Republika MLADOST Distr., Medical Center "Mladost" Varna building	(0)52 555541	sam.varna@abv.bg		MARESHKA SVETLANA ALEKSANDROVNA	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
131279951	ROCHE BULGARIA	Sofia	1618	16 Byalo Pole distr. Manastirski livadi west	+359 (0)2 8184444	info.roche@abv.bg	http://www.roche.bg	NIKOLOV EVGENIY	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods

831251108	SANOFI-AVENTIS BULGARIA	Sofia	1303	103 Aleksandar Stamboliyski Office building Sofia Tower, fl. 8	(0)2 9705300	elina.djamiarov a@sanofi-aventis.com	http://www.sanofi-aventis.bg	DJAMIAROVA ELINA	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
175256438	ALTA PHARMACEUTICALS	Sofia	1618	118 Bulgaria Abacus Business Centre, fl 2	(0)2 8549700	k.vasilev@caliman.bg	http://altaph.eu/en/	DOCHEV TODOR DOCHEV	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
131107072	A&D Pharma Bulgaria	Sofia	1700	2b Pr. Alexander Fol Str.	+359 (0)2 8103949	ili.lilkova@arifarma.com	http://www.adpharma.com/#/8/bg/marketing-sales/201	MARINOV ALEXANDER	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods
131159254	GLAXOSMIT HKLINE	Sofia	1784	115Г Tsarigradsko Shosse	(0)2 953 1034		http://www.gs.k.bg/	SIMEONOV SVETSOSLAV	Pharmaceuticals	Dispensing chemist in specialised stores
131400239	SERVIER BULGARIA EOOD	Sofia	1000	14 TSAR OSVOBODITEL Distr. Sredets	+359 (0)2 9215700	office.bulgaria@bg.netgrs.com	http://www.servier.bg	LANGURIYO IV	Pharmaceuticals	Wholesale of pharmaceutical goods

III. Αλυσίδες φαρμακείων

Name	Address	Phone (για διεθνείς κλήσεις, μετά το 0 προσθέτετε τον κωδικό 0359)	Fax
Buloptics OOD (retail chain) e-mail: ruslanbb@yahoo.com	ul. Iskar 29 1000 Sofia	(02) 9808498; 9811709	9811709
Galen International Group AD (retail chain)	bul. Skobelev 1 1463 Sofia	(02) 9516632; 9531321	

		(038) 66 25 46	
		(038) 666002	
Juventa 66 EOOD (retail chain) e-mail: iuventabg@abv.bg web: www.remedium-bg.com	ul. Dobrudja 15 1000 Sofia	(02) 9813129; 9812330	9813129
Mareshki Apteki (Farmtrade Bulgaria) E-mail: sam.varna@abv.bg	Mladost Quarter, Building of the "Medical Center Mladost"	(052) 555541	555541
PharmaStore (retail chain) e-mail: pharma1@pharmastore.bg Web: http://www.facebook.com/pages/%D0%90%D0%BF%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B8-%D0%A4%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%A1%D1%82%D0%BE%D1%80/264315046939123?sk=info	City Hospital, Troitsa Quarter, block 131B	(02) 4831228; 0886 113286	
Printsesa-Kacahkliev, Kacahklieva & sie Co (retail chain)	j.k. Ljulin 10, bl. 909 1324 Sofia	(02) 8265341; 9276038	
SCS Franchise AD (retail)	ul. Vihren 34	(02) 9150681	9556184

chain) – SCS, Sofiiski Apteki, Sanita, Ceiba e-mail: office@scs-fr.bg web: http://www.scs-fr.bg/ Chain of stores: http://www.scs-fr.bg/bg/Pharmacies.aspx	1618 Sofia		
Pharmar (e-pharmacy) Web: http://www.framar.bg/ E-mail: office@pharmar.bg	ul. Petar Parchevich 26, Stara Zagora 6000	(042) 655 100	

IV. Εταιρείες εμπορίας / διανομής φαρμακευτικών προϊόντων

Name	Address	Phone	Fax	E-mail
Actavis EAD	28 Atanas Dukov Str. 1407 Sofia	(003592) 9321861; 9321550	9810301	e-mail: headoffice@actavis.bg web: www.actavis.bg
Alkaloid Ltd	bul. Tsar Boris III 21, et. 3, ap. 1 1612 Sofia	(003592) 9177050; 9177051	9530775	e-mail: office@alkaloid.bg web: http://www.alkaloid.com.mk/bulgaria.nsp
B. Braun Medical Ltd	Bocar Businesscentre 1404 Sofia	(003592) 8076740	9753999	e-mail: horst.stueer@bbraun.com web: www.bbraun.bg
Biomedica 2000 Ltd	ul. Nedyalka Shileva 31 4023 Plovdiv	(0035932) 609919; 609999	609949	e-mail: info@biomedica.net web: www.biomedica.biz
Bulmar	ul. Pirin 32, office 1 1618 Sofia	(003592) 8558345; 8558543	8558543	e-mail: office@bulmarm1.bg web: www.bulmarm1.bg
Bulmed 2000 Ltd	ul. Haidushka Gora 59-61,	(003592) 9580481	9580192	e-mail: trade@bulmed2000-bg.com

	1680 Sofia			web: www.bulmed2000-bg.com
Commercial league Co. Ltd- National Pharma Centre	bul. G.M. Dimitrov 1 1172 Sofia	(003592) 9625451; 9625452	9625059	e-mail: cl@comleague.com web: www.comleague.com
CSC Pharmaceutical-Bulgaria Ltd	bul. Assen Jordanov 10 1592 Sofia	(003592) 9751395; 9751496	9715745	e-mail: office@csc-bg.com web: www.csc-bg.com
Ecomet 90 Ltd	ul. Todor Kableshkov 16 1618 Sofia	(003592) 9581211; 9758200	8505065	e-mail: ekomet90@mail.bg web: www.ekomet90.com
Ecopharm Group AD	bul. Cherni vrah 14, bl. 3 1421 Sofia	(003592) 9631596; 9631597	9631561	e-mail: ecopharm@ecopharm.bg web: www.ecopharm.bg
Ecos Medica Ltd	ul. Golyam Bratam 8 1606 Sofia	(003592) 4914088	4914087	e-mail: ecosmedica@ecosmedica.com web: www.ecosmedica.com
Ewopharma Representative office	ul. Persenk 73 1164 Sofia	(003592) 9621200; 9624478	8683968	e-mail: contact@ewopharma.bg web: www.ewopharma.bg
Fromvoulevs Ltd	ul. Maritsa 10 1505 Sofia	(003592) 9461167; 9433167	9433518	e-mail: general@fromvoulevs.com web: www.fromvoulevs.com
GlaxoSmithKline Ltd	115Γ Tsarigradsko Shosse 1784 Sofia	(003592) 9531034; 9175959	9505605	e-mail: denislava.r.drumeva@gsk.com web: www.gsk.bg
Gloria International Ltd	ul. Benkovski 19 1000 Sofia	(003592) 9832281; 9832402	9832567	e-mail: gloriaint@dir.bg web: www.gloriaint.com
Inbiotech Ltd	ul. Triaditsa 5a 1000 Sofia	(003592) 9879537	9880457	e-mail: biopharm@mbox.infotel.bg , office@inbiotech-bg.com web: www.inbiotech-bg.com
Inova Ltd	ul. Tsvetna Gradina 27-29 1421 Sofia	(003592) 9630646	9631961	e-mail: inova@omega.bg web: www.inova.bg
Krista Ltd	ul. Zabarde 31 1421 Sofia	(003592) 9542652	9530224	e-mail: info@christa.bg web: www.christa.bg
Mebos-Mary Bosseva P.M.	ul. Poduevo 11b 1680 Sofia	(003592) 9583032	9582745	e-mail: meboss@intech.bg web: meboss.info
Naturprodukt Ltd	bul. Christophor Columb 64 1528 Sofia	(003592) 9791219; 9790875	9711217	e-mail: gbachvarova@naturpro.com web: www.naturprodukt.bg
Nenova EOOD	ul. Blaga Dimitrova 37 1505 Sofia	(003592) 8468496	8468497	e-mail: office@nenova.net web: www.nenova.net
Novo Nordisk Pharma	ul. Zlaten rog 20	(003592) 9627471;	9625572	e-mail: office@novonordisk.bg , officebg@novonordisk.com

	1407 Sofia	9627472		web: www.novonordisk.bg
Pharmabion plus Ltd	bul. Vitosha 154 1784 Sofia	(003592) 9532601	9532601	e-mail: bion@mb.bia-bg.com web: pharmabion-plus.dir.bg
Plamar	ul. Tsar Simeon 30; P.O.Box 81 4023 Plovdiv	(0035932) 682233; 682222	682220	e-mail: info@plamar-bg.com , plamarbg@abv.bg web: www.plamar-bg.com
Pulmed Ltd	Peshtersko Shosse 61 4000 Plovdiv	(0035932) 644475; 644348	644505	e-mail: info@pulmed.biz web: www.pulmed.biz
SCS Franchise	ul. Vihren 34 1618 Sofia	(003592) 9150681	9556184	e-mail: office@scs-fr.bg web: http://www.scs-fr.bg/
Servier Bulgaria	bul. Tsar Osvoboditel 14 1000 Sofia	(003592) 9215800; 9215700	9215750	e-mail: office.bulgaria@bg.netgrs.com web: www.servier.bg
Sevex Pharma Ltd	ul. Krichim 76 1421 Sofia	(003592) 8650426; 8650436	8657162	e-mail: office@sevexpharma.com web: www.sevexpharma.com
Solomed Ltd	ul. Kazbek 49 1618 Sofia	(003592) 9555600; 9559300	9559300	e-mail: solomed@techno-link.com web: www.solomed.eu
Sopharma Trading Ltd	bul. Rozhen 16 1220 Varna	(003592) 8133661	8133666	e-mail: office@sopharmatrading.bg web: www.sopharmatrading.bg
Sting Ltd	bul. Asen Jordanov 6 1592 Sofia	(003592) 97031	9703301	e-mail: office.sofia@stingpharma.com web: www.stingpharma.com
Sudachim Ltd	ul. Jordan Stubel 10a 1700 Sofia	(003592) 9625019, 8601571	9625651, 914817	e-mail: sudachim@hotmail.com web: http://sudachim.alie.bg/
Unipharm-2000 Plc	ul. Han Tervel 7 1756517 Sofia	(003592) 8840040	9712086	e-mail: office@unipharma.org web: www.unipharma.org

Βλ. και <http://www.investbulgaria.com/SubCategory.php?c=38&s=28>.

V. Φαρμακευτικές ενώσεις

Bulgarian Pharmaceutical Union

115 Arsenalski blvd, 2nd floor

Sofia, 1421,

Tel: +359 2 969 2800,

Fax: +359 2 969 28 08,

E-mail: office@bphu.bg

<http://www.bphu.bg/>

Bulgarian Generic Pharmaceutical Association

Association of Bulgarian Pharmaceutical Manufacturers /BGPharma/

3 "Han Asparuh" Str.

1463 Sofia, Bulgaria

Phone: +359 2 421 97 86, +359 2 421 97 91

Web: <http://www.bgpharma.bg/>

E-mail: office@bgpharma.bg

Για στοιχεία επικοινωνίας με τα μέλη του ΔΣ και τη διοίκηση της ένωσης,

βλ. <http://www.bgpharma.bg/bg/za-bgpharma/struktura.41.html>

VI. Μεγάλα νοσοκομεία στη Βουλγαρία

(Ο κάτωθι πίνακας έχει καταρτιστεί σε συνεργασία με την ICAP Βουλγαρίας)

Company Name	BULSTAT/UIC	Town	Postal Code	Address	Phone (για κλήσεις από Ελλάδα, προσθέτετε 0359 μετά το 0)	E-mail	Fax	Website	Responsible Person Name
UMBAL SVETI GEORGI	115576405	Plovdiv	4002	66, Peshtersko Shose	(0)32 602974	unihosp@unihosp.com	(0)32 264170	http://www.unihosp.com/	KAREN BRIYANOV DZHAMBASOV
MULTIPROFILE HOSPITAL FOR ACTIVE TREATMENT SVETA MARINA	103562052	Varna	9010	1, Hristo Smirnovski, Primorski Distr.	(0)52 302875	officeub@mail.bg	(0)52 302874	http://www.svetamarina.com	ZHANETA GEORGIEVA TYANEVA
MULTIPROFILE HOSPITAL FOR ACTIVE TREATMENT "TOKUDA HOSPITAL SOFIA" (private hospital)	175077093	Sofia	1407	51B, Nikola Y.Vaptsarov, Lozenets Distr.	(0)2 4034900, (0)2 4034901	info@tokudabolnica.bg		http://www.tokudabolnica.bg	YAVOR NIKOLAEV DRENSKI
UMBALSM N.I. PIROGOV	130345786	Sofia	1606	21, Totleben, Krasno selo Distr.	(0)2 9154211	info@pirogov.bg	(0)2 9154411	http://www.pirogov.bg	STOYAN GEORGIEV MILANOV
UMBAL ALEXANDROVSKA	831605795	Sofia	1431	1, Georgi Sofiyski, Triaditsa Distr.	(0)2 9230364, (0)894 466224	umbal.alexandrovsk@gmail.com	(0)2 9230364	http://www.alexandrovsk.com	LACHEZAR DINCHOV TRAYKOV
MBAL ST. ANNA - SOFIA	130367715	Sofia	1784	1, Dimitar Mollov	(0)2 9759000, (0)2			http://www.svetanna.eu/	DIMITAR VALCHINOV DIMITROV

					9759025				
SBALSSZ ST. EKATERINA	831605845	Sofia	1431	52A, Pencho Slaveykov, Triaditsa Distr	(0)2 9159413	admission_desk@uhsek.com , szlatkova@uhsek.com		www.uhsek.com /	GENCHO KRASTEVA NACHEV
MBAL NATIONAL CARDIOLOGY HOSPITAL	121663601	Sofia	1365	65, Konyovitsa	(0)2 9211211	asb@hearthospital.bg, nkb@hearthospital.bg		http://www.hearthospital.bg/	VLADIMIR BORISOV PILOSOV
UMBAL DR. GEORGI STRANSKI	114532352	Pleven	5800	8-A, Georgi Kochev	(0)64 886100	umbal@umbalpln.com	(0)64 804212	http://www.umbalpleven.com/	NATASHA PETROVA MANEVA
MBAL - PLOVDIV	115532049	Plovdiv	4000	234, Bulgariya, Distr. Severen	(0)32 959221				ARGIR VASILEV ARGIROV
SBAL ONCOLOGY	000662776	Sofia	1756	6, Plovdivsko pole, Studentski Distr.	(0)2 8076299	info@sbaloncology.bg	(0)2 8720651	http://www.sbaloncology.bg	ZDRAVKA GARDEVA VASILEVA-VALERIANOVA
MBAL - RUSE	117505556	Ruse	7002	2, Nezavisimost	(0)82 834225				NELI STEFANOVA PETROVA
SPECIALIZED REHABILITATION HOSPITALS - NATIONAL COMPLEX	130344823	Sofia	1142	54, Vasil Levski, Distr. Sredets	(0)2 9885905	sbrnk@rehabilitation.bg	(0)2 9876121, 9803552	http://www.rehabilitation.bg	ALEKSANDAR IVANOV SEMKOV
MULTIPROFILE HOSPITAL FOR ACTIVE TREATMENT HEALTH	112596309	Pazardzhik	4400	50, Konstantin Velichkov	(0)34 406150	dkc1pz@abv.bg	(0)34 406166		MARIANA IVANOVA DINKOVA
MBAL ST. ANNA-VARNA	000090019	Varna	9002	100, Tsar Osvoboditel, Primorski Distr.	(0)52 648257, 655911	contacts@svetaanna-varna.com	(0)52 648241	http://www.svetanna-varna.com	VESELIN NIKOLOV IVANOV

MBAL - BURGAS	102274111	Burgas	8000	73, Stefan Stambolov	(0)56 810547	dirmbal@abv.bg	(0)56 810592	http://www.mbalburgas.com/	GEORGI ENCHEV MATEV
MBAL - PROF. DR. STOYAN KIRKOVICH	123535874	Stara Zagora	6003	2, General Stoletov	(0)42, 698210 638224	offices@mbal-kirkovich.org	(0)42 601125	www.mbal-kirkovich.org	PETAR ATANASOV ATANASOV
MBAL - DR. ATANAS DAFOVSKI	108501669	Kardzhali	6600	53, Belomorski	(0)361 68347, (0)361 68438	hospital_kj@abv.bg	(0)361 68295	http://hospital-kj.com/	TODOR DIMITROV CHERKEZOV
SBALAG - MAICHIN DOM	000662769	Sofia	1431	2, Zdrave, Triaditsa Distr.	(0)2 9172322	office@maichindom.com	(0)2 8517291	www.maichindom.com	VIKTOR BORISOV ZLATKOV
MBAL - PAZARDZHIK	130072241	Pazardzhik	4400	15, Bolnichna	(0)34 408601	mbalpz@gmail.com	(0)34 408766		PENKO STEFANOV KATSARSKI